

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Архангельський С.І. Навчальний процес у вищій школі, його закономірні основи і методи. *Вища школа*. 1980. 368 с.

2. Джежуль Т. С. Застосування можливостей програми microsoft excel як засобу підготовки майбутніх судноводіїв з математики у вищих морських навчальних закладах. *Інформаційні технології в освіті*. 2011. № 10. С. 193–200.

3. Джежуль Т. С. Комп'ютерна підтримка процесу формування фахової компетентності майбутніх судноводіїв під час вивчення спецкурсу «сферична тригонометрія». *Інформаційні технології в освіті*. 2010. № 6. 136–140 с.

4. Доброштан О. О. Сучасні вимоги до математичної підготовки майбутніх фахівців морської галузі відповідно до міжнародних стандартів. *Фізико-математична освіта*. 2017. Випуск 1(11). С. 37–41.

5. Гнеденко Б.В. Математична освіта у вузах. *Вища школа*. 1984. 174 с.

6. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти.-Інспекція з питань підготовки та дипломування моряків, 2009. 736 с.

7. Міжнародна конвенція про підготовку і стандартів підготовки та дипломування моряків та несення вахти 1978 року з поправками, внесеними в 1995 році (STCW'95). Код для підготовки і дипломування моряків та несення вахти (STCW'95 кодексу). ІМО. Морського судноплавства. Варна, 1997.

8. Спичак Т.С. Методична система реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні математики майбутніх судноводіїв: дис. канд. пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання (математика); Херсонський державний університет. Херсон, 2014. 297 с.

REFERENCES

1. Arkhangel'skiy, S.I. (1980). Uchebnyy protsess v vysshey shkole, yego zakonomernyye osnovy i metody [The educational process in the higher school, its regular principles and methods]. *Vysshaya shkola*. S. 368. [in Russian]

2. Dzhezul', T. S. (2011). Zastosuvannya mozhlyvostey prohramy microsoft excel yak zasobu pidhotovky maybutnikh sudnovodiyiv z matematyky u vyshchyykh mors'kykh navchal'nykh zakladakh [Application of Microsoft Excel capabilities as a means of training future shipmasters in mathematics at higher maritime educational institutions]. *Informatsiyni tekhnolohiyi v osviti*. № 10. 193–200 s. [In Ukrainian]

3. Dzhezul', T. S. (2010). Komp'yuterna pidtrymka protsesu formuvannya fakhovoyi kompetentnosti maybutnikh sudnovodiyiv pid chas vyvchennya spetskursu «sferychna tryhonometriya» [Computer support of the process of formation of professional competence of future navigators during the study

of the special course "spherical trigonometry"]. *Informatsiyni tekhnolohiyi v osviti*. № 6. 136–140 s. [In Ukrainian]

4. Dobroshtan, O. O. (2017). Suchasni vymohy do matematychnoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv mors'koyi haluzi vidpovidno do mizhnarodnykh standartiv. [Modern requirements for mathematical training of future specialists in the maritime industry in accordance with international standards]. *Fyzyko-matematychna osvita*. 2017. Vypusk 1(11). 37-41 s. [In Ukrainian]

5. Gnedenko, B.V. (1984). Matematicheskoye obrazovaniye v vuzakh [Mathematical education in universities]. *Vysshaya shkola*. 174 s. [in Russian]

6. Mizhnarodna konventsiya pro pidhotovku i diplomuvannya moryakiv ta nesennya vakhty. (2009) [International convention on the training and certification of seafarers and watchkeeping]. *Inspektsiya z pytan' pidhotovky ta dyplovuvannya moryakiv*. 736 s. [In Ukrainian]

7. Mizhnarodna konventsiya pro pidhotovku i standartiv pidhotovky ta diplomuvannya moryakiv ta nesennya vakhty 1978 roku z popravkamy, vnesenymy v 1995 rotsi (STCW'95). Kod dlya pidhotovky i diplomuvannya moryakiv ta nesennya vakhty (STCW'95 kodeksu). (1997) [International Convention on the Training and Standards of Training and Certification of Seafarers and Watchkeeping of 1978 as amended in 1995 (STCW'95). Code for training and certification of seafarers and watchkeeping (STCW'95 Code).] ІМО Морського судноплавства. Варна. [In Ukrainian]

8. Spychak T.S. Metodychna systema realizatsiyi mizhpredmetnykh zv'yazkiv u navchanni matematyky maybutnikh sudnovodiyiv (2014) [A methodical system for the implementation of interdisciplinary connections in teaching mathematics to future navigators] dys. kand. ped. nauk : 13.00.02 – teoriya ta metodyka navchannya (matematyka); Khersons'kyy derzhavnyy universytet. Kherson. 297 s. [In Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧУМАЧЕНКО Марія Миколаївна – старший викладач кафедри управління в транспортній галузі Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія».

Наукові інтереси: методика викладання математики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHUMACHENKO Mariia Mykolaivna – Senior lecturer of the Department of Transport Sector Management of the Danube Institute of the National University "Odessa Maritime Academy".

Scientific interests: mathematics teaching methods.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 371.27

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-350-354

ШАМАНСЬКА Олена Ігорівна –

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID: [https:// orcid.org/0000-0002-2677-8983](https://orcid.org/0000-0002-2677-8983)
e-mail: Shamanskalena@gmail.com

**ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ
В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХІ СТ.**

У статті досліджено особливості формування змісту освіти дорослих у Великій Британії в другій половині ХХ – першій чверті ХХІ століття. Автором визначено, що важливого значення в системі сучасних процесів глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства набуває освіта дорослих. Тому її нова роль визначається підвищенням її суспільної цінності, змінами в умовах діяльності людей упродовж усього життя, а також відповідними віковими, психологічними, соціальними особливостями дорослих. Так як поняття освіти дорослих слід розглядати як досить специфічний процес життєвого розвитку людини, що відбувається впродовж

усього її життя, швидкоплинність змін у сучасному суспільстві об'єктивно зумовило необхідність формування та становлення особистості, здатної до адекватного сприйняття та творення таких змін як природної норми. Тому адаптація до таких змін неможлива без задоволення освітніх потреб людини впродовж всього її життя. Також у статті відзначено, що у Великій Британії важливими і функціонально пов'язаними частинами системи освіти дорослих являється формальна та неформальна освіта. Зокрема, формальну освіту надають вищі навчальні заклади, а саме: університети, навчальні заклади подальшої освіти, політехнікуми, коледжі. Неформальна освіта дорослих забезпечується навчальними асоціаціями, національними організаціями освіти. Найбільш прогресивним підходом в освіті дорослих у Великій Британії являється інформаційний. Використання мультимедійних технологій мотивує нову парадигму в освітніх методиках та стратегіях, що, в свою чергу, потребує нових підходів, форм навчання та інноваційних способів передавання навчальних матеріалів дорослим людям, що навчаються. Більше того, функціонування інтернету розширило можливості навчання в межах глобальної перспективи, а також надало навчаючим допуску до освітніх ресурсів та інформації в усьому світі.

Дослідження показали, що у XXI столітті у Великій Британії відбувається інтенсивний розвиток та впровадження сучасних інформаційних технологій в різні сфери життя суспільства, в тому числі і науку та освіту. Україна робить досить потужні кроки до входження у світовий інформаційний простір. Адаже сучасна освіта дорослих неможлива без функціонування системи дистанційного навчання, мережі електронних бібліотек, впровадження інформаційних технологій в сферу наукових досліджень і навчання, а також спеціалізованої науково-освітньої комп'ютерної мережі, яку розглядають як базу для створення українського науковоосвітнього порталу

Ключові слова: освіта дорослих, у Великій Британії, навчальний процес, інформаційні системи та технології в навчанні дорослих Великої Британії.

SHAMANSKA Olena Ihorivna –

Candidate of Economical Sciences, Associate Professor of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

ORCID: [https:// orcid.org/0000-0002-2677-8983](https://orcid.org/0000-0002-2677-8983)

e-mail: Shamanskalena@gmail.com

FORMATION OF THE CONTENT OF ADULT EDUCATION IN THE UK IN THE SECOND HALF OF THE 20TH - THE FIRST QUARTER OF THE 21ST CENTURY

The article examined the peculiarities of the formation of the content of adult education in the UK in the second half of the 20th - first quarter of the 21st century. The author has determined that education of adults is gaining importance in the system of modern processes of globalization, integration and informatization of society. Therefore, its new role is determined by the increase of its social value, changes in the conditions of life-long activity of people, as well as by corresponding age, psychological, social characteristics of adults. Since the concept of adult education should be considered as a rather specific process of human development, which is taking place throughout its life, the rapid change in modern society objectively prompted the need to form and develop a personality capable of adequately perceiving and creating such changes as a natural norm. Therefore, adaptation to such changes is impossible without satisfying the educational needs of a person throughout her life. The article also noted that in the UK formal and informal education is important and functionally related parts of the adult education system. In particular, formal education is provided by higher educational institutions, namely: Universities, further education institutions, polytechnics, colleges. Informal education for adults is provided by educational associations, national educational organizations. The most progressive approach to adult education in the UK is information. The use of multimedia technologies motivates a new paradigm in educational methods and strategies, which, in turn, requires new approaches, forms of education and innovative ways of transfer of educational materials to adult learning people. Moreover, the functioning of the Internet has expanded the possibilities of education within the global perspective, as well as providing educational access to educational resources and information throughout the world.

Studies have shown that in the 21st century, the UK is undergoing intensive development and introduction of modern information technologies in various spheres of society, including science and education. Ukraine is taking quite powerful steps toward entering the world information space. Modern adult education is impossible without functioning of distance learning system, network of electronic libraries, introduction of information technologies in the sphere of scientific research and training, and also specialized scientific and educational computer network, which are considered as the basis for creation of the Ukrainian scientific educational portal.

Key words: adult education, UK education, information systems and technologies in adult education in UK.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В теперішній час під активним впливом динамічних глобалізаційних процесів у світі поняття освіти дорослих набуває транснаціонального характеру. Враховуючи інтернаціоналізацію економіки, освіти, науки, культури, стрімкого розвитку інформаційних технологій, динамічними змінами на ринку праці та його новими вимогами до фахівців питання розвитку освіти дорослих стає досить актуальним, а його розвиток потребує здійснення кардинальних змін у системі професійної освіти дорослих на всіх рівнях.

В той же час, важливого значення в системі сучасних процесів глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства набуває освіта дорослих. Зокрема, її нова роль визначається підвищенням її суспільної цінності, змінами в умовах діяльності людей впродовж усього життя, а також відповідними віковими, психологічними, соціальними особливостями дорослих. Так як поняття освіти дорослих слід розглядати як досить специфічний процес життєвого розвитку людини, що відбувається

впродовж усього її життя, швидкоплинність змін у сучасному суспільстві об'єктивно зумовило необхідність формування та становлення особистості, здатної до адекватного сприйняття та творення таких змін як природної норми. Тому адаптація до таких змін неможлива без задоволення освітніх потреб людини впродовж всього її життя.

Проведені дослідження показали, що освіта дорослих являється невід'ємною складовою системи освіти. Комплекс проблем, пов'язаних з її формуванням, функціонуванням і розвитком, має свою змістову особливість, що зумовлено особливостями самим контингенту, що навчається, а також своєрідністю відповідних завдань. Звідси специфіка теоретичних підходів до питань стратегії розвитку освіти в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання освіти дорослого населення являється досить розробленим у теорії та практиці філософської, психологічної та педагогічної науки. Науковцями відзначені тенденції розвитку освіти дорослих (Коваленко С. М. [4], Товканець Г. В. [7]);

психологічні особливості дорослих (Волярська О. С. [2] та ін.). Особливості викладацької діяльності в навчальних закладах для дорослих Григор'єва Т. Ю. [3] та ін.); андрагогічної моделі навчання дорослих (Товканець Г. В. [7] та ін.), концептуальні положення щодо інтеграційних та глобалізаційних процесів у неперервній освіті та підготовці кваліфікованих фахівців в Україні та зарубіжних країнах на різних історичних етапах (Коваленко С. М. [4] та ін.).

Метою статті є дослідження особливостей формування змісту освіти дорослих у Великій Британії в другій половині ХХ – першій чверті ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі проведеного дослідження нами обґрунтовано особливості професійного навчання дорослих на прикладі Великої Британії. У контексті наукового осмислення проблеми освіти дорослого населення особливо цінними є праці відомих англійських учених, як: R. Jones, S. Kerka, J. Lowe, A. Rogers; науково-педагогічні видання міжнародних організацій – Ради Європи, ЮНЕСКО, Європейської мережі інформації і документації в галузі освіти; британські офіційні та нормативні документи (парламентські звіти, звіти та рекомендації урядових комісій, законодавчі акти з питань освіти дорослих тощо); матеріали педагогічних видань Великої Британії та інших зарубіжних країн у галузі професійного навчання дорослих (наприклад, Language Teaching, International Journal of Lifelong Education, International Journal of Teaching and Learning in Higher Education) [2].

Така українська дослідниця як Г. Товканець відзначає, що заходи щодо поліпшення «...якості освіти та підготовки кадрів розроблялися інституціональними структурами ЄС і різними міжнародними освітніми установами і некомерційними організаціями, з-поміж яких: Європейська Комісія DG EAC, Європейський Парламент, Рада ЄС у справах молоді освіти і культури, Європейський центр розвитку професійної освіти (CEDEFOP), Європейський Міжнародний центр освіти, Виконавче агентство з освіти, аудіовізуальних засобів та культури, Європейський фонд якості у сфері електронного навчання (EFQUEL), Європейський форум з технічної і професійної освіти та підготовки кадрів, Департамент освіти та соціальної політики (EIESP), Європейський інститут державного управління (EIPA), Асоціація професійної освіти і навчання (EVTA) тощо» [7].

На нашу думку, взаємодія таких міжнародних інституцій в реалізації стратегії розвитку професійної освіти сприяє формуванню якісного рівня професійного навчання дорослого населення.

В той же час проведений аналіз наукових праць відомих вітчизняних та зарубіжних дослідників з окремих питань освіти дорослих у Великій Британії дозволив констатувати, що важливими і функціонально пов'язаними частинами системи освіти дорослих країни являється формальна та неформальна освіта. Зокрема, формальну освіту надають вищі навчальні заклади, а саме: університети, навчальні заклади подальшої освіти, політехнікуми, коледжі. Натомість, неформальна освіта дорослих забезпечується навчальними асоціаціями, національними організаціями освіти (наприклад, Міжнародна організація освіти дорослих) [3].

Дослідження законодавчих проєктів засвідчило інституалізацію освіти дорослих у національній системі освіти Великої Британії та надання

відповідним місцевим органам влади права безпосередньо займатися організацією навчального процесу та проводити різні культурні програми для фахівців і незайнятого населення. Зокрема, такий науковець як С. Коваленко, розглядаючи особливості освіти дорослих в Англії встановила, що рекомендованими напрямками професійного навчання фахівців і незайнятого населення є створення відповідного нормативно-правового поля; розробка навчальних програм та стандартів базової освіти, орієнтованих на дорослий контингент [4]. Дослідник відзначив такі напрямки розвитку професійного навчання дорослого населення, серед яких:

1. Орієнтація на реальні потреби замовників (приватних осіб та підприємств).
2. Структурна прозорість та змістова гнучкість.
3. Багатоканальне фінансування.
4. Демократизація системи шляхом децентралізації управлінських повноважень [4].

В той же час дослідження підтвердили, що найбільш прогресивним підходом в освіті дорослих у Великій Британії являється інформаційний. Так, використання мультимедійних технологій мотивує нову парадигму в освітніх методиках та стратегіях, що, в свою чергу, потребує нових підходів, форм навчання та інноваційних способів передання навчальних матеріалів дорослим людям, що навчаються. Більше того, функціонування інтернету розширило можливості навчання в межах глобальної перспективи, а також надало навчаючим допуску до освітніх ресурсів та інформації в усьому світі. Інтенсивний розвиток техніки в другій половині ХХ століття спричинив появу низки нових мультимедіа, а саме: відео, супутникове телебачення, комп'ютери, світова мережа Інтернет. Тому, ХХІ століття являється ера інформації й комунікації. Основним новим атрибутом слід розглядати комп'ютер із доступом до Інтернету, що розширює процес комунікації людини зі світом.

Дослідження показали, що у ХХІ столітті у Великій Британії відбувається інтенсивний розвиток та впровадження сучасних інформаційних технологій в різні сфери життя суспільства, в тому числі і науку та освіту. Україна робить досить потужні кроки до входження у світовий інформаційний простір. Адже сучасна освіта дорослих неможлива без функціонування системи дистанційного навчання, мережі електронних бібліотек, впровадження інформаційних технологій у сферу наукових досліджень і навчання – спеціалізованої науково-освітньої комп'ютерної мережі, яку розглядають як базу для створення українського науковоосвітнього порталу [6].

В той же час, у Великій Британії в ХХІ столітті невід'ємною частиною освітнього процесу у вищій школі стає міждисциплінарний підхід, тобто підхід, який охоплює актуальні питання з різних галузей знань. Даний підхід викликаний потребою комплексного вирішення суспільних проблем, а також, як зауважила дослідниця І. Брандбура, яка вивчала професійну підготовку фахівців з політології: «...досвід Англії та Уельсу, інтегруючим потенціалом сучасних технологій». Дослідниця вказує на взаємодію політології з природничими науками (біологією), що можуть використовувати дорослі учні, набуваючи додаткову спеціальність, або співпрацюючи. І. Брандбура наводить результати дослідження вчених Дж. Фоулера (J. Fowler) і Д. Шрайбера

(D. Schreiber). Науковці зазначають, що протягом останнього часу біологи активно працювали над вивченням особливостей функціонування людського мозку і його генетичних основ, тоді як політологи вивчали впливи соціального та інституційного середовища на масові політичні погляди, переконання і поведінку, що створило ґрунт для плідної співпраці [1].

Такий дослідник як В. Третько, вивчаючи зміст освітніх програм професійної підготовки магістрів міжнародних відносин в університетах Великої Британії, зазначає, що: «...останнім часом все більшого поширення при підготовці магістрів-міжнародників набувають так звані міждисциплінарні програми і інтегровані курси. Бурхливий розвиток науки і техніки робить вузьку спеціалізацію у ряді випадків неприпустимою. Тому підготовка висококваліфікованих фахівців часто вимагає впровадження особливих програм, які базуються на міждисциплінарному підході. Міждисциплінарні програми — це навчальні програми, які в університетах Великої Британії існують майже на кожному факультеті». Також, дослідник стверджує, що за твердженням учених великої Британії, міждисциплінарний підхід спрямований на виховання у магістрів міжнародних відносин широти поглядів, нестандартності мислення, здібності вирішувати загальні проблеми, які виникають на стику різних областей, бачити взаємозв'язок фундаментальних досліджень, уміння оцінити ефективність того або іншого нововведення, організувати його практичну реалізацію. Даний підхід передбачає не лише вміння вирішувати, а також формулювати проблеми, бачити складну ситуацію з різних точок зору, передбачати соціальні і економічні наслідки реалізації тієї чи іншої ситуації. Міждисциплінарні програми забезпечують необхідну багатопрофільність професійної підготовки магістрів-міжнародників [8].

У Великій Британії індивідуальний підхід до освіти дорослих базується на увазі до кожного дорослого учня шляхом пристосування навчального матеріалу до його відповідних цілей. Використовують цей підхід і при організації відкритого навчання із застосуванням комп'ютера та розроблення для дорослої людини індивідуального плану з умовою поєднання з дистанційною освітою. Такий підхід для освіти дорослих має величезне значення, так як склад навчальних груп дорослих учнів неоднорідний.

В основі професійної підготовки педагогічних фахівців у Великій Британії лежить компетентнісний підхід, відповідно до якого освітній процес, як зазначає дослідниця І. Брандбура, базується на студентоцентризмі. А основним показником успішності слід вважати опанування не лише відповідними знаннями, а й вміннями і навичками, цінностями і ставленнями, що забезпечують професійну цілісність майбутнього фахівця і його готовність до виконання професійних обов'язків [1]. Водночас, експерти визначають поняття «компетентність» як здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти і виконувати поставлені завдання [9, с. 8]. На основі проведених досліджень дослідника М. Михайличенка можна стверджувати, що основними складовими компетентності являється:

- когнітивний (знання);
- операційнопроцесуальний (вміння і навички щодо застосування знань);

- ціннісно-мотиваційний (мотиви);
- особистісний (якості, здатності особистості) [5].

Більше того, застосування такого підходу у вищій школі забезпечує умови для узгодження результатів освіти з потребами ринку праці, розробки і впровадження інноваційних освітніх технологій та підвищення якості надання освітніх послуг у цілому. Враховуючи все вищезазначене, для підготовки та перепідготовки дорослих важливий компетентнісний підхід, у процесі застосування якого фахівці опановують не лише знаннями, а й вміннями і навичками. До того ж, освітній процес відповідно до цього підходу базується на студентоцентрованості.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Процес саморозвитку дорослої людини передбачає здатність удосконалювати та розвивати свої особистісні та професійні здібності, що виявляється в бажанні та спроможності постійно коригувати власне фахове зростання. Доросла особистість, яка навчається, має вміння проектувати та організовувати свою діяльність, яка пов'язана з саморозвитком, самовихованням та самоосвітою. В той же час, метою даного саморозвитку являється реалізація внутрішнього потенціалу дорослої особистості та забезпечення конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. Враховуючи це самостійність являється важливим чинником професійного саморозвитку процесу навчання дорослої особистості. Водночас, технологія процесу навчання являється такою, що безпосередньо освітній процес не є інформуванням, а являється діяльністю, в процесі якої дорослі учні набувають відповідного досвіду вирішення певних проблемних питань та ситуацій. Тому, у процесі навчання передаються не тільки знання, а й відповідний тип мислення, а також комунікаційні особливості. Так, учасники освіти дорослих переосмислюють набуті життєві цінності і пререходять до отримання нового рівня знань, понять, відповідних установок свідомості та поведінки. Тобто, сам процес пізнання здійснюється в режимі безперервної зміни різних видів діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Брандбура Ю. Професійна підготовка фахівців з політології: досвід Англії та Уельсу: монографія. Львів: ВД: Панорама. 2018. 152 с.
2. Волярська О. С. Професійна підготовка безробітних: зарубіжні та вітчизняні тенденції. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2015. Т. 5. Вип. 2. С. 170–175.
3. Григор'єва Т. Ю. Особливості викладацької діяльності в навчальних закладах для дорослих: зб. наук. пр. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2006. Вип. 10. С. 296–299.
4. Коваленко С. М. Тенденції розвитку освіти дорослих в Англії (остання чверть ХХ – початок ХХІ ст.): дис. ... канд. пед. наук. Житомир, 2005. 235 с.
5. Михайличенко М. Формування громадянської компетентності майбутніх учителів предметів гуманітарного циклу. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04. «Теорія і методика професійної освіти». Кіровоград, 2012. 20 с.
6. Підвисоцький Р. Високі технології – дистанційно: Болонський процес// Демократична Україна. 2004. № 39. С. 6–14.
7. Товканець Г. В. Розвиток економічної освіти у вищій школі Чехії і Словаччини у ХХ столітті: дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2014. 515 с.

8. Третко В. В. Зміст освітніх програм професійної підготовки магістрів міжнародних відносин в університетах Великої Британії. *Науковий журнал Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: Педагогічні науки. Вид. відділ ЧНУ імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2012. С. 91–94.

9. Key Competences for Lifelong Learning european Reference Framework. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. 2007.

REFERENCES

1. Brandybura, Y. U. (2018). Profesijna pidhotovka fakhivtsiv z politologii: dosvid Anhliyi ta Uelsu [Professional training of specialists in political science: experience of England and Wales]. Lviv.

2. Volyars'ka, O. S. (2015). Profesijna pidhotovka bezrobotnykh: zarubizhni ta vitchyznyani tendentsiyi [Professional training of the unemployed: foreign and domestic the trend]. *Porivnyal'na profesijna pedahohika*. 5 (2). 170–175.

3. Hryhor'yeva, T. Yu. (2006). Osoblyvosti vykladats'koyi diyal'nosti v navchal'nykh zakladakh dlya doroslykh [Features of teaching in schools for adults]. *Suchasni informatsiyi tekhnolohiyi ta innovatsiyi metodyky navchannya u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy*. 10. 296–299.

4. Kovalenko, S. M. (2005) Tendentsiyi rozvytku osvity doroslykh v Anhliyi (ostannya chvert' XX – pochatok XXI st.). [Development trends of adult education in England (last quarter of XX – beginning of XXI century)]. *Zhytomyr*, 235.

5. Andrahohichni metodyky otsinky fakhovoho udoskonalennya v Nimechchyni (2000). [Andragogical techniques for assessing professional development in Germany]. Kyiv.

6. Pidvysotskyu, R. (2004). Vysoki tekhnolohii – dystantsiyno: Bolonskyu protses [High technologies – distance: Bologna Process]. Kyiv.

7. Tovkanets', H. V. (2014). Rozvytok ekonomichnoyi osvity u vyshchey shkoli Chekhiyi i Slovachchyny u XX stolitti [The development of economic education in high school Czech Republic and Slovakia in the twentieth century]. Kyiv. 515.

8. Tretko, V. V. (2012). Zmist osvitnikh prohran profesijnoyi pidhotovky mahistriv mizhnarodnykh vidnosyn v universytetakh Velykoyi Brytaniyi [Contents of the curriculum of professional training of masters of international relations at the universities of the United Kingdom]. Cherkasy.

9. Key Competences for Lifelong Learning european Reference Framework (2007). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШАМАНСЬКА Олена Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси – освіта дорослих, освітній менеджмент, лідерство, психологія особистості.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHAMANSKA Olena Ihorivna – Candidate of Economical Sciences, Associate Professor of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: adult education, management of education, leadership, psychology of individual.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2022 р.

УДК 374:005.584.1

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-354-359

ШАПОВАЛ Неля Василівна –

магістрант кафедри позашкільної освіти Українського Державного Університету імені Михайла Драгоманова

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-2599-8942>

e-mail: shanelia@ukr.net

КАРИЧКОВСЬКИЙ Василь Дмитрович –

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри позашкільної освіти Українського Державного Університету імені Михайла Драгоманова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5793-0482>

e-mail: vkarychkovskiy@gmail.com

ОСВІТНІЙ МОНІТОРИНГ – ІНФОРМАЦІЙНА ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті визначається поняття моніторингу як засобу ефективного управління позашкільними освітніми закладами. Моніторинг як засіб управління - це ефективна інформаційна база, що забезпечує керівника закладу даними щодо якості умов, якості освітнього процесу та якості результатів, необхідних для здійснення освітнього процесу в позашкільних закладах освіти, забезпечує ухвалення управлінських рішень, прогнозує тенденції подальшого розвитку та визначає певні коригувальні заходи і вважається, що на ефективність управління впливають зовнішні та внутрішні чинники. Успіх ефективного управління позашкільними освітніми закладами визначається двома основними чинниками: здатністю закладу чітко визначити поведінку свого викладацького складу, необхідну для досягнення стратегії, та здатністю застосовувати ефективні управлінські рішення, щоб спрямувати поведінку викладацького складу в потрібне русло. Обидва завдання однаково важливі та складні. Описуються особисті якості, професійні та управлінські компетенції керівників освітніх закладів як важливий аспект управління позашкільними закладами. Ефективне управління даними освітніми установами передбачає створення сприятливих умов для зростання і розвитку вихованців і учнів різних вікових груп, а також для самореалізації колективу та розкриття їхніх освітніх компетенцій, надання можливостей для здійснення експериментально-освітньої діяльності та формування передового педагогічного досвіду. Показано, що системний підхід відіграє важливу роль в управлінні позашкільними освітніми закладами та характеризується синергією всіх потенційних суб'єктів, їхніх підсистем і можливих компонентів, як у внутрішньому середовищі позашкільного освітнього закладу, так і в зовнішніх впливах.

Ключові слова: освітній моніторинг, ефективність, управління, позашкільна освіта, освітній процес.